

Informació proporcionada pels comptes consolidats

GREGORIO LABATUT SERER
ELISABETH BUSTOS CONTELL
Universitat de València

Data de recepció: 5/3/2015

Data d'acceptació: 22/5/2015

RESUM

És conegut que els Comptes Anuals consolidats proporcionen als seus usuaris una informació diferent i addicional de la que presenten els Comptes Anuals individuals de les societats que formen el grup.

Aquest és el motiu i la raó que, tant la Normativa Internacional (Normes Internacionals d'Informació Financera) com la normativa nacional (Normes per a la Formulació dels Comptes Anuals Consolidats) exigeixin a la societat dominant d'un grup la presentació d'aquests Comptes Consolidats, amb algunes excepcions.

En aquest context, resulta interessant determinar quin tipus d'informació, addicional a la dels Comptes Individuals, presenten els Comptes Anuals Consolidats. Per aquest motiu, el treball que presentem pretén realitzar una anàlisi sobre els Comptes Anuals consolidats, centrant-nos en el Balanç Consolidat, en el Compte de Pèrdues i Guany Consolidat i en la Memòria consolidada.

L'anàlisi s'abordarà mitjançant l'aplicació del denominat "mètode del cas". Aquesta metodologia s'utilitza en l'àmbit de la comptabilitat perquè es compregui més bé la seva utilitat. Per a això, triarem un grup empresarial molt ampli, que contingui un gran nombre de societats pertanyents al grup, associades i multigrup (negocis conjunts) i, amb la finalitat que l'anàlisi resulti clarificadora, tingui al mateix temps un important creixement.

PARAULES CLAU

Consolidació comptable, grup d'empreses, fons de comerç, deterioració.

ABSTRACT

It is known that Consolidated Financial Statements provide users an additional and different information to that one shown by Individual Financial Statements of companies from the group.

That is the cause and the reason why, both International Regulation (International Financial Reporting Standards) and National Regulation (Standards for the Preparation of Consolidated Financial Statements) require the parent company to present these Consolidated Financial Statements, with a few exceptions.

In this context, it is interesting to determine what type of additional information different to that one of Individual Accounts, is presented by Consolidated Financial Statements. For this reason, the work we present tries to analyze Consolidated Financial Statements, focusing on the Consolidated Balance Sheet, the Consolidated Income Statement and the Consolidated Notes Thereto.

The analysis will be approached through the "case method". This methodology is used in the accounting field to provide a better understanding of its usefulness. We will choose a very large business group, containing a large number of companies, associates and joint ventures and, with a significant growth in order to make the analysis clarifying.

KEYWORDS

Accounting consolidation, group of companies, goodwill, depreciation.

1. Introducció

Els Comptes Anuals Consolidats¹ els ha de presentar la societat dominant d'un grup de societats. La definició de grup de societats apareix a la nostra legislació mercantil, en concret a l'article 42 del Codi de Comerç, i a l'article 2 de les Normes per a la formulació de Comptes Anuals consolidats (d'ara endavant NFCAC)². En tots dos casos el concepte de grup es basa en la definició de control d'una societat sobre una altra o altres. És a dir, existeix grup quan una societat exerceix el control sobre una altra.

Curiosament, el concepte de control no es troba definit com a tal, ni en el Codi de Comerç ni en les NFCAC, i per trobar-ne una definició cal acudir a la Norma de Registre i Valoració (NRV) núm. 19 del PGC, en la qual s'indica que el control és el "*Poder de dirigir les polítiques financera i d'exploració d'un negoci amb la finalitat d'obtenir beneficis econòmics de les seves activitats*". A partir d'aquesta definició, és interessant ressaltar dues idees fonamentals sobre el control:

- Dirigir les polítiques financeres i d'exploració d'una societat.
- Amb un ànim o finalitat lucrativa: Obtenir-ne beneficis.

Paral·lelament, tant a l'art. 42 del Codi de Comerç, com a l'art. 2 de les NFCA, s'indiquen situacions en les quals existeix una presumpció d'existència de control: "*existeix un grup quan una societat ostenti o pugui ostentar, directament o indirectament, el control d'una altra o unes altres. En particular, es presumirà que existeix control quan una societat, que es qualificarà de dominant, es trobi en relació amb una altra societat, que es qualificarà de dependent, en alguna de les següents situacions:*

- a) *Posseeixi la majoria dels drets de vot.*
- b) *Tingui la facultat de nomenar o destituir la majoria dels membres de l'òrgan d'administració.*
- c) *Pugui disposar, en virtut d'acords celebrats amb tercers, de la majoria dels drets de vot.*

1. Els Comptes Anuals Consolidats estan formats pel Balanç consolidat, el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat, la Memòria Consolidada, l'Estat de Canvis del Patrimoni Net Consolidat i l'Estat de Fluxos d'Efectiu Consolidat. Però en aquest treball prestarem especial atenció al Balanç, al Compte de Pèrdues i Guanys i a la Memòria consolidats.

2. Reial decret 1159/2010, de 17 de setembre, pel qual s'aproven les Normes per a la Formulació dels Comptes Anuals Consolidats.

d) Hagi designat amb els seus vots la majoria dels membres de l'òrgan d'administració, que exerceixin el seu càrrec al moment en què hagin de formular-se els comptes consolidats i durant els dos exercicis immediatament anteriors. En particular, es presumirà aquesta circumstància quan la majoria dels membres de l'òrgan d'administració de la societat dominada siguin membres de l'òrgan d'administració o alts directius de la societat dominant o d'una altra dominada per aquesta. Aquest supòsit no donarà lloc a la consolidació si la societat els administradors de la qual han estat nomenats, està vinculada a una altra en algun dels casos previstos en les dues primeres lletres d'aquest apartat”.

D'aquesta manera, el concepte de grup queda definit pel control directe (s'ostenta directament sobre una altra societat) o indirecte, que es pot ostentar a través d'altres dominades.

De tal manera que sempre que existeixi un grup, la societat dominant (la que exerceix el control) està obligada a presentar els seus Comptes Anuals individuals i, a més, els Comptes Anuals Consolidats del grup³, que ens mostrarà la situació financera, els resultats i la situació patrimonial de totes les societats que formen el grup com si fossin una única unitat econòmica, això és, com si fossin una sola empresa.

Per tant, en els Comptes Anuals Consolidats ens trobarem amb els comptes de la societat dominant més totes les dominades (també denominades dependents) per aquella. A totes se'ls aplicarà una metodologia denominada “mètode d'integració⁴ global” que es basa en una agregació dels Comptes Anuals individuals i sobre els quals, posteriorment, cal realitzar una sèrie d'ajustaments i eliminacions, per aconseguir uns Comptes Anuals equivalents als que aconseguiria una única societat si dugués a terme els mateixos negocis que el grup de societats.

Observeu que existeix una dissociació entre la situació jurídica de les societats del grup (es tracta de societats diferents) i el control econòmic del grup, mitjançant el qual funcionen com si es tractés d'una sola empresa.

Però no solament s'inclouen els Comptes Anuals consolidats de les societats del grup sinó que també se n'inclouen d'altres, que no formen part del grup, però sobre les quals existeix bé una influència significativa o bé un control conjunt amb una altra o altres societats o grups.

3. Amb algunes excepcions contemplades en l'article 7 de les NFCAC.

4. Capítol II (arts. 15 a 49) de les NFCAC.

Els Comptes Anuals consolidats també inclouen aquelles altres societats que no formen part del grup (no existeix control sobre elles) però sí que existeix influència significativa. Existeix una presumpció d'això quan alguna de les societats del grup tingui una participació superior al 20% sense arribar a exercir el control. A aquest tipus de societats se'ls denomina associades⁵ i formen part dels Comptes Anuals consolidats mitjançant el denominat procediment de posada en equivalència o mètode de la participació⁶. Mitjançant l'aplicació d'aquest mètode o procediment no existeix agregació de Comptes Anuals, sinó que existeix una modificació de la valoració de la inversió financera representativa de la participació, aplicant el valor equivalent al percentatge de participació sobre el valor comptable de la societat participada (associada).

Finalment, també formen part dels Comptes Anuals consolidats aquelles altres societats sobre les quals pot existir un control conjunt amb altres societats o grups (es denominen societats multigrup)⁷. Aquestes societats formaran part també dels Comptes Anuals Consolidats⁸ aplicant el procediment de posada en equivalència enunciat anteriorment, o el mètode d'integració proporcional⁹. En aplicació d'aquest mètode, l'agregació dels estats financers de les societats multigrup es realitza en el percentatge de participació posseït, ja que existeix un control conjunt (o repartit) entre diverses societats.

En definitiva, els Comptes Anuals consolidats estan formats pels Comptes Anuals individuals de les societats del grup (dominant més dependents) aplicant el mètode d'integració global. A més s'inclouen les societats multigrup¹⁰ i associades aplicant el mètode de la participació (o procediment de posada en equivalència)¹¹.

5. Article 5 de les NFCAC.

6. Articles 52 a 58 de les NFCAC.

7. Article 4 de les NFCAC.

8. A totes aquestes societats que formen els Comptes Anuals Consolidats (societats del grup, multigrup i associades) se les denomina "perímetre de consolidació" (art. 13 de les NFCAC).

9. Articles 50 i 51 de les NFCAC. Encara que cal dir que aquest mètode ha estat rebutjat per la *International Accounting Standard Board* (IASB) mitjançant la seva recent disposició NIIF 10 (Norma Internacional d'Informació Financera 10 Estats Financers Consolidats). Espanya encara no s'ha adaptat a aquesta norma i se segueix aplicant el mètode d'integració proporcional.

10. També denominats negocis conjunts.

11. A Espanya, a les societats multigrup se'ls pot aplicar també el mètode d'integració proporcional.

2. Metodologia

Aquest treball pretén realitzar una anàlisi sobre els Comptes Anuals consolidats per determinar quina informació addicional ens proporcionen, centrant-nos en el Balanç Consolidat, en el Compte de Pèrdues i Guanys Consolidat i en la Memòria consolidada. En el context d'aquest estudi, resulta important ressaltar els següents epígrafs continguts en els Comptes Anuals consolidats.

- Fons de comerç de consolidació.
- Participacions posades en equivalència.
- Reserves de societats consolidades i Reserves de societats posades en equivalència.
- Socis externs.
- Resultat atribuït a la societat dominant.
- Resultat atribuït a socis externs.
- El Balanç consolidat: Xifra total d'actius i passius.
- El Compte de Pèrdues i Guanys consolidat: Xifra total de resultats.

La descripció d'aquestes partides, així com l'anàlisi de la informació que proporcionen, s'abordarà mitjançant l'aplicació del denominat "mètode del cas". Aquesta metodologia és molt utilitzada en l'àmbit de la comptabilitat, des que Otley i Beny (1994) reconeguessin que l'estudi del cas és capaç de proporcionar una major comprensió de la funció de la comptabilitat.

Per escometre l'estudi amb rigor, cal triar un grup empresarial prou ampli, que contingui un gran nombre de societats pertanyents al grup, associades i multigrup (negocis conjunts), amb la finalitat que l'anàlisi resulti clarificadora, i tingui al mateix temps un important creixement.

Amb aquesta finalitat, estudiarem el cas d'una empresa cotitzada a l'IBEX 35. En concret, hem triat el grup consolidat ACS Actividades de Construcción y Servicios, ja que reuneix totes les condicions descrites anteriorment i, per tant, considerem que és un grup òptim per realitzar l'estudi en el qual s'analitzaran els Comptes Consolidats dels exercicis 2011, 2012 i 2013¹².

12. Els Comptes Anuals Consolidats del grup ACS s'han obtingut de la pàgina Web de la CMNV. <https://www.cnmv.es/Portal/consultas/busqueda.aspx?id=25>.

3. Fons de comerç de consolidació

El fons de comerç de consolidació pot sorgir en el Balanç consolidat en aquells casos en els quals el preu pagat per la inversió financera en l'empresa dependent supera el valor raonable dels actius i passius adquirits (NRV 19a). Sorgeix en l'aplicació dels mètodes d'integració global i proporcional.

Efectivament, en el cas que la societat dominant adquireixi el control sobre la/les dependent/s, ha de realitzar una inversió financera sobre el seu Patrimoni Net. Doncs bé, en el cas que el cost d'aquesta inversió sigui superior al valor raonable dels actius i passius adquirits (Patrimoni Net a valor raonable), llavors s'està pagant un import superior al valor raonable de l'adquirit, i això és a causa de l'existència d'un intangible no reconegut a la comptabilitat de la dependent. Aquest intangible es produeix per molts motius: *Know-how*, recursos humans, cartera de clients, situació al mercat, etc. Tot això es coneix amb el nom de *fons de comerç de consolidació* i apareixerà en el Balanç consolidat.

En els Comptes Anuals consolidats d'ACS existeix un fons de comerç de consolidació, resultant de l'import superior al valor raonable que va abonar ACS quan va adquirir les societats dependents. D'aquests Comptes Anuals hem extret la informació continguda a la Taula 1 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Fons de comerç de consolidació	2.496.438	2.559.822	2.725.848
Patrimoni Net	6.191.264	5.711.508	5.488.908
Compte de Pèrdues i Guanys consolidat			
Deterioracions i alienacions immobilitzats	-40.289	36.913	-199.519
Ràtio: Fons Comerç/Patrimoni Net	40,32%	44,82%	49,66%

Fuente: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 1. Fons de comerç de consolidació.

En el grup ACS, que ha tingut un fort creixement en els últims anys, observem que el fons de comerç és molt significatiu, ja que el 2011 representa el 40,32% del Patrimoni Net, i el 2013 s'incrementa fins al 49,66%.

Això significa que ACS segueix adquirint empreses dependents, i paga per elles imports superiors al valor raonable del seu Patrimoni Net.

Com és sabut, el fons de comerç no s'amortitza, però si existeixen indicis de deterioració, cada any es realitzarà un test de deterioració per veure si el seu valor pot ser mantingut o si ha sofert una deterioració. En l'exemple que hem escollit, el Fons de Comerç augmenta cada any i no es produeix deterioració significativa, ja que el registre comptable d'aquest en el Compte de Pèrdues i Guanys és immaterial.

4. Valor de les participacions posades en equivalència

Aquest epígraf del balanç consolidat recull l'import de les inversions realitzades sobre societats associades i multigrup, que consoliden pel procediment de posada en equivalència o mètode de la participació. Òbviament sorgeix per l'aplicació d'aquest procediment de consolidació comptable.

En el grup ACS, el valor de les participacions posades en equivalència és el que es mostra a la Taula 2 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Participacions posades en equivalència (1)	1.569.911	1.731.614	1.366.466
Patrimoni Net	6.191.264	5.711.508	5.488.908
Ràtio: Particip. posades. equiv./Patrimoni Net	25,36%	30,32%	24,90%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

(1) També conegut com a inversions comptabilitzades aplicant el mètode de la participació.

Taula 2. Participacions posades en equivalència.

Les inversions en empreses associades o multigrup que consoliden pel mètode de la participació o posada en equivalència representen entre un 25% i un 30% del Patrimoni Net consolidat, la qual cosa significa que aquestes empreses també tenen un pes molt important en el grup.

5. Reserves de societats consolidades i reserves de societats posades en equivalència

Aquestes Reserves representen la variació produïda en el Patrimoni Net de les empreses del grup, multigrup o associades, des que es va realitzar la inversió fins al moment de la formulació dels comptes anuals consolidats, que corresponen a la societat dominant a causa del percentatge de participació posseït. Això és, tals Reserves representen el percentatge de participació que correspon a la dominant sobre l'evolució del Patrimoni Net de les societats participades, des del moment que foren adquirides fins al moment de la consolidació.

El seu signe positiu o negatiu és indicatiu de l'evolució del Patrimoni Net de les societats participades. Però l'evolució de les Reserves de Societats Consolidades no només afecta el Patrimoni Net de les societats participades sinó que, a més, transcendeix fins al fons de comerç generat per la inversió de la dominant.

Així, quan aquestes Reserves evolucionin de forma creixent, significarà que aquest creixement és conseqüència de la inversió que va realitzar la dominant en les participades. En el cas contrari, això és, quan l'evolució de les Reserves sigui decreixent o, fins i tot, aquestes Reserves presentin un signe negatiu, serà símptoma d'una possible deterioració del fons de comerç.

Ara bé, que les Reserves s'hagin deteriorat és condició necessària, però no suficient, per afirmar que el fons de comerç també s'ha deteriorat. En aquests casos, cal aplicar la tècnica del test de deterioració per comprovar si, realment, el fons de comerç s'ha vist afectat per la deterioració de les Reserves. És a dir, serà el test el que finalment decideixi si el fons de comerç s'ha deteriorat o, per contra, no ha sofert una deterioració paral·lela al de les Reserves.

En el grup ACS podem observar la informació sobre les Reserves de Societats Consolidades a la nota 15 de la Memòria, on s'ofereix un detall per divisions (construcció, medi ambient, serveis industrials i corporació). L'evolució d'aquestes Reserves s'exposa a la Taula 3.

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Evolució de les reserves societats consolidades			
Empreses divisió construcció	-51.397	277.884	223.551
Empreses divisió medi ambient	516.815	605.946	748.984
Empreses divisió serveis industrials	606.987	752.479	706.852
Empreses divisió corporació	1.821.177	836.016	-1.887.146
Total	2.893.582	2.472.325	-207.759
Patrimoni Net	6.191.264	5.711.508	5.488.908
Ràtio: Reserves soc. consolidades/ Patrimoni Net	46,74%	43,29%	-3,79%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 3. Reserves de societats consolidades.

Es pot observar que el 2011 les reserves de societats consolidades representaven el 46,74% del Patrimoni Net consolidat (gairebé la meitat). Aquest import ha anat disminuint el 2012 fins al 43,29% i el 2013 és negatiu. És a dir, el 2013 les Reserves de societats consolidades són negatives, la qual cosa significa que l'evolució del Patrimoni Net de les societats del grup ha disminuït des del moment que es van fer les inversions (noteu que les pèrdues experimentades en la divisió de corporació són molt significatives).

Aquesta situació de disminució del Patrimoni de les societats del grup, des del moment de la inversió fins al moment en el qual es realitza la consolidació (31 de desembre del 2013), és símptoma de la possible existència d'una deterioració del Fons de Comerç.

No obstant això, el grup amb prou feines ha comptabilitzat com a deterioració del fons de comerç consolidat 199.519 milers d'euros, quantitat insignificant si tenim en compte que la deterioració reconeguda amb prou feines representa el 7,3% del fons de comerç consolidat.

Aparentment, aquesta xifra contrasta amb la important caiguda registrada en les Reserves de Societats Consolidades. No obstant això, la deterioració reconeguda del fons de comerç ha estat sustentada per ACS mitjançant els corresponents tests de deterioració que ha aplicat, tal com pot llegir-se a la nota 4.01 Fons de comerç, que conclou:

“D’acord amb les estimacions i projeccions de les quals disposen els Administradors del Grup i de cadascuna de les societats afectades, les previsions dels fluxos de caixa atribuïbles a aquestes unitats generadores d’efectiu o grups d’aquestes a les quals es troben assignats els diferents fons de comerç, permeten recuperar el valor net de cadascun dels fons de comerç registrats a 31 de desembre de 2013 i 2012. Les pèrdues de valor sofertes pels fons de comerç durant els exercicis anuals 2013 i 2012 van ascendir a 12.776 milers d’euros i 2.825 milers d’euros respectivament”.

Així mateix, a l’apartat 9 Inversions comptabilitzades aplicant el mètode de la participació de la Memòria consolidada de l’exercici 2013, pot llegir-se el següent pel que fa a la deterioració de les empreses de la divisió de corporació:

“Addicionalment als tests de deterioració esmentats anteriorment, el Grup ACS ha realitzat les corresponents proves de deterioració per verificar la recuperabilitat de la resta dels actius en aquells casos en què existien indicis per a això. Per a la realització d’aquests tests de deterioració, el Grup ha considerat les projeccions de fluxos de caixa futurs així com el descompte de dividends i valoracions externes de mercat per a cadascuna de les participacions conforme a la informació disponible, la qual cosa no ha posat de manifest, especialment referent als fons de comerç implícits, la necessitat de provisió per deterioració amb impacte significatiu en l’estat de resultats consolidat al tancament dels exercicis 2013 i 2012”.

Concretant l’anterior, davant els indicis de deterioració indicats, els responsables del grup han realitzat els oportuns test de deterioració i no han apreciat deterioració significativa del total del fons de comerç. És important assenyalar que aquests tests de deterioració han estat confirmats pels auditors de comptes.

6. Participació dels socis externs

Com és sabut, es pot tenir el control sense necessitat de tenir la totalitat de les accions de les societats dependents. En aquest sentit, la part del Patrimoni Net de les societats dependents que no ha estat adquirit per la dominant, apareixerà en el Balanç consolidat amb la denominació de socis externs o interessos minoritaris.

En el cas concret d’ACS, els imports d’aquesta partida es recullen a la Taula 4 (en milers d’euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Socis externs o interessos minoritaris	2.872.182	3.054.990	2.220.995
Patrimoni Net consolidat	6.191.264	5.711.508	5.488.908
Ràtio: socis externs/Patrimoni Net	46,39%	53,49%	40,46%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 4. Participació dels socis externs.

Com es pot observar, la participació dels socis externs ronda, com a mitjana, al voltant del 40% del Patrimoni Net consolidat. Així doncs, veiem com, en general, la participació d'aquests socis en el grup consolidat és important, i ACS SA exerceix el control sobre les societats dependents sense tenir la totalitat del seu Patrimoni Net, sinó un percentatge inferior, però que li permet tenir el control.

7. Resultat de l'exercici atribuït a la societat dominant

Aquest resultat és l'agregació de l'obtingut directament per la societat dominant, més el que li correspon de forma indirecta de les societats dependents, multigrup i associades, en funció del percentatge de participació que té sobre aquestes societats.

En el cas del grup ACS, el resultat atribuït a ACS SA com a societat dominant del grup es mostra a la Taula 5 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Resultat atribuït a la dominant	961.940	-1.926.438	701.541
Total resultat consolidat	1.108.371	-1.404.750	1.246.925
Ràtio: socis externs/Patrimoni Net	86,79%	137,14%	56,26%

Fuente: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 5. Resultat atribuït a la societat dominant.

Pot observar-se que sobre el resultat total consolidat, a la dominant li correspon el 86,79% el 2011 i el 56,26% el 2013. Tot això indica el gran pes que té el resultat de la dominant (ACS SA) sobre el grup encara que, no obstant això, s'ha anat reduint des de 2011 a 2013, la qual cosa significa que el pes dels accionistes minoritaris ha anat augmentant dins del grup.

El resultat de 2012 és atípic, perquè representa una pèrdua total per a la dominant d'1.926.438 milers d'euros. Aquesta pèrdua és causada fonamentalment per l'epígraf del Compte de Pèrdues i Guanys de "Deterioració i resultat per alienacions d'instruments financers" per un total de 3.769.932 milers d'euros, que no va poder ser absorbit pel resultat positiu de les activitats ordinàries.

Segons la Nota 29 de la Memòria Consolidada, aquest resultat negatiu obtingut, fou causat per la pèrdua derivada de la venda del 3,69% de les accions que posseïa d'Iberdrola, la deterioració de la participació de l'1,22% també sobre Iberdrola, així com les pèrdues addicionals per les operacions de Residencial Monte Carmelo, S.A. i de l'*equity swap* d'Iberdrola.

En la Memòria consolidada s'indica textualment:

"29. Deterioració i resultat per alienacions d'instruments financers. Aquest epígraf de l'estat de resultats consolidat adjunt de l'exercici 2012 recull les pèrdues en relació amb la venda del 3,69% del capital social d'Iberdrola, la deterioració de la participació de l'1,22%, així com les pèrdues addicionals per les operacions de Residencial Monte Carmelo, S.A. i de l'"equity swap" d'Iberdrola, les operacions del qual es troben descrites en la Nota 10.01".

Així mateix, la Nota 10.01 de la Memòria del 2012 indica:

"...El 18 d'abril del 2012 ACS Actividades de Construcción y Servicios, S.A. va realitzar, a través d'UBS i de Société Générale, un procés de col·locació accelerada ("accelerated bookbuilding") entre inversors professionals i qualificats, tant residents a Espanya com a l'estranger; d'un paquet de 220.518.120 accions d'Iberdrola, S.A., representatives d'un 3,69% del seu capital social. El preu de col·locació resultant del procés va ser de 3,62 euros per acció. Com a conseqüència d'aquesta operació el Grup ACS va incórrer en una pèrdua, juntament amb les despeses associades a l'operació, abans d'impostos per import de 855.689 milers d'euros, recollida en l'epígraf "Deterioració i resultat per alienació d'instruments financers" de l'estat de resultats consolidat adjunt.

L'epígraf "Deterioració i resultat per alienació d'instruments financers" de l'estat de resultats consolidat adjunt de l'exercici 2012 (vegeu Nota 29) recull les pèrdues anteriorment indicades en relació amb la

venda del 3,69% del capital social d'ACS, Iberdrola, la deterioració de la participació de l'1,22% i pèrdues addicionals de 2.873.344 milers d'euros per les operacions de Residencial Montecarmelo i de l'equity swap”.

8. Resultat de l'exercici atribuït als socis externs (interessos minoritaris)

En el Compte de Pèrdues i Guanyos consolidat s'ofereix, a més, la informació sobre el resultat atribuït als socis externs (també denominats interessos minoritaris). Es tracta del resultat que els correspon per la seva participació en les societats participades. Per tant, solament s'inclou el seu percentatge de participació sobre les societats dependents corresponents.

Les dades obtingudes dels Comptes de Pèrdues i Guanyos consolidats del grup ACS es mostren a la Taula 6 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat			
Resultat atribuït als interessos minoritaris	146.528	521.677	545.384
Total resultat consolidat	1.108.371	-1.404.750	1.246.925
Ràtio: socis externs/Patrimoni Net	13,22%	-37,14%	43,74%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 6. Resultat atribuït als socis externs.

El percentatge de participació dels socis externs o interessos minoritaris sobre el resultat consolidat ha passat del 13,22% el 2011 al 43,74% el 2013, la qual cosa posa de manifest que el pes d'aquests accionistes minoritaris ha anat creixent dins del grup en detriment del pes de la dominant ACS SA. Tot això és conforme amb l'indicat en el punt anterior.

Quant al resultat del 2012, ja hem observat en el punt anterior que és atípic, i que el resultat negatiu del grup correspon a la dominant a causa de la pèrdua obtinguda per la venda del 3,69% de les accions que posseïa d'Iberdrola, la deterioració de la participació de l'1,22%, així com les pèrdues addicionals per les operacions de Residencial Monte Carmelo, S.A. i de l'equity swap d'Iberdrola; tot això registrat en la societat dominant (ACS SA). En conseqüència, no ha tingut efecte en el resultat dels socis

externs, la qual cosa demostra que les societats dependents van tenir beneficis aquell any.

9. El Balanç consolidat: xifra total d'actius i passius

El Balanç consolidat ens ofereix una visió del Patrimoni, en el seu conjunt, de les societats que formen el grup. Aquest Patrimoni és molt diferent del corresponent a la visió individual del Patrimoni de cadascuna d'aquestes societats de forma aïllada.

De tal manera, el potencial del grup en el seu conjunt ve donat per la xifra total dels seus actius i dels seus passius consolidats. Per arribar a aquesta conclusió, compararem les xifres totals d'actiu i passiu del grup ACS, amb les de la seva societat dominant i, d'aquesta manera, determinarem l'efecte de les societats del grup sobre el balanç de la dominant. Aquesta comparativa s'il·lustra a la Taula 7 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Balanç consolidat. Xifra de l'Actiu	47.987.610	41.563.376	39.771.157
Balanç individual. Xifra de l'Actiu	11.019.977	8.263.729	7.549.998
Ràtio: Actiu consolidat/Actiu individual	4,35	5,03	5,27
Balanç consolidat. Xifra del Passiu	41.796.346	35.851.868	34.282.249
Balanç individual. Xifra del Passiu	8.892.338	6.638.326	5.102.959
Ràtio: Passiu consolidat/Passiu individual	4,70	5,40	6,72

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 7. Actius i passius.

Observem que l'Actiu consolidat és entre 4 i 5 vegades més gran que l'Actiu individual d'ACS SA, mentre que el Passiu consolidat és també entre 5 i 6 vegades el Passiu individual d'ACS SA. Això demostra que el Balanç consolidat ofereix una imatge del grup en el seu conjunt que no guarda paral·lelisme amb el Balanç individual de la dominant.

10. El compte de pèrdues i guanys consolidat: xifra total de resultats

De la mateixa manera, a continuació compararem el resultat consolidat amb el resultat de la societat dominant, per determinar en quina mesura els resultats obtinguts per les societats dependents afecten el conjunt del resultat consolidat. Aquesta informació es mostra a la Taula 8 (en milers d'euros).

	2011	2012	2013
Resultat consolidat	1.108.371	-1.404.750	1.246.925
Resultat individual	766.972	-619.571	1.260.282
Ràtio: Resultat consolidat/Resultat individual	1,45	2,27	0,99

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes de la CNMV.

Taula 8. Resultat consolidat i resultat de la dominant.

El resultat consolidat se situa entre 1,45 vegades i 2,27 vegades per sobre del resultat de la societat dominant el 2011 i 2012. Però el 2013 el resultat consolidat és pràcticament el mateix que el resultat de la dominant. Aquestes ràtios indiquen que, des del punt de vista del resultat, és la societat dominant la que té una importància fonamental en el negoci, mentre que les societats dependents tenen escassa importància. Això és així per la mateixa estructura de negocis d'aquest grup concret, ja que sembla que la dominant exerceix un control exhaustiu tal que no s'ha produït la descentralització de les activitats de la resta de societats del grup.

11. Conclusions

Els Comptes Anuals Consolidats ofereixen una informació diferent de la dels Comptes Anuals individuals de les societats del grup, això és, aporten una informació del grup en el seu conjunt diferent de la que aportarien els Comptes Individuals de les societats que el componen.

Per estudiar això, hem procedit a aplicar el mètode del cas, i hem analitzat els Comptes Consolidats del grup ACS. De tot això es desprèn el següent:

1. Pel que fa al volum d'actius i passius, el grup té una importància fonamental, ja que la imatge de l'actiu i del passiu consolidat és so-

bre 4,5 vegades i 6 vegades superior a la imatge que proporciona el Balanç individual d'ACS SA. D'això es dedueix que el grup aporta a la dominant uns actius i passius que incrementen considerablement la garantia davant de tercers.

2. No ocorre el mateix amb el resultat, ja que el resultat individualitzat d'ACS SA és pràcticament idèntic al resultat consolidat, amb molt poca diferència. La qual cosa denota que en aquest grup la gestió està fortament centralitzada i que la societat dominant filtra totes les activitats.
3. Fons de comerç de consolidació: En el cas del grup ACS, podem observar que ha tingut un fort creixement en els últims anys i representa el 2011 el 40,32% del Patrimoni Net. El 2013 s'incrementa fins al 49,66%. Això significa que ACS segueix adquirint empreses dependents, i paga per elles imports superiors al valor raonable del seu Patrimoni Net.
4. Participacions posades en equivalència. En el cas del grup ACS, les inversions en empreses associades o multigrup que consoliden pel citat mètode representen entre un 25% i un 30% del Patrimoni Net consolidat, la qual cosa significa que aquestes empreses també tenen un pes molt important en el grup.
5. Reserves de societats consolidades. En el cas del grup ACS, es pot observar que la seva evolució ha estat descendent, i fins i tot que el 2013 és negativa, i significa que l'evolució del Patrimoni Net de les societats del grup ha disminuït des del moment que es van fer les inversions. Aquesta situació de disminució del Patrimoni de les societats del grup és un símptoma d'indicis de la deterioració del fons de comerç. En aquesta línia, els administradors han realitzat els tests corresponents de deterioració, però han conclòs que no hi ha hagut deterioració i que el seu import pot ser recuperat en el futur. Els Comptes Anuals del grup han estat auditats, sense que l'auditor hagi objectat res sobre aquest tema, per la qual cosa ha obtingut evidència suficient i adequada sobre els tests realitzats.
6. Participació dels socis externs. En el cas del grup ACS, els socis externs al grup suposen al voltant del 40% del Patrimoni Net consolidat i, per complementarietat, ACS SA posseeix, en la mitjana, el 60% restant. Aquesta participació demostra que ACS SA exerceix el control sobre les societats dependents sense tenir la totalitat del seu Patrimoni Net, sinó un percentatge inferior però que, no obstant això, li permet exercir el control sobre la resta de societats del grup.
7. Resultat atribuït a la societat dominant i als socis externs. Pot observar-se que, sobre el resultat total consolidat, correspon a la dominant

el 86,79% el 2011 i el 56,26% el 2013. Tot això indica el gran pes que té el resultat de la dominant ACS SA sobre el grup, encara que s'ha anat reduint des del 2011 al 2013, significant així que el pes dels accionistes minoritaris ha anat augmentant dins del grup.

El resultat del 2012 és atípic, perquè representa una pèrdua total per a la dominant d'1.926.438 milers d'euros. Aquesta pèrdua és deguda fonamentalment a l'epígraf del Compte de Pèrdues i Guanys de "Deterioració i resultat per alienacions d'instruments financers" per un total de 3.769.932 milers d'euros, que no va poder ser absorbit pel resultat positiu de les activitats ordinàries.

D'altra banda, el percentatge de participació dels socis externs o interessos minoritaris sobre el resultat consolidat ha passat del 13,22% el 2011 al 43,74% el 2013, indicant així que el pes d'aquests accionistes minoritaris ha anat creixent dins del grup en detriment del pes de la dominant ACS SA.

Com a conclusió final, podem ressaltar que el grup ACS és del tipus centralitzat en la dominant, amb una forta concentració de les activitats en ACS, SA. No obstant això, el percentatge mitjà que posseeixen els socis externs o minoritaris és estrepitosament elevat, encara que ACS, SA segueix disposant del control del grup.

Així mateix, el fons de comerç del Balanç consolidat és molt elevat, encara que en l'últim exercici analitzat presenta una disminució que no ha estat considerada com a deterioració segons els tests aplicats pels gestors del grup i confirmats, posteriorment, pels auditors.

Referències bibliogràfiques

- ALVAREZ MELCON, S. i CORONA ROMERO, E. (2011) *Cuentas Anuales Consolidadas*. Madrid: Editorial Pirámide.
- CUENTAS ANUALES ACS. 2011, 2012, 2013. <https://www.cnmv.es>.
- OTLEYD, T. i BERRYA, J. (1994) "Case Study Research in Management Accounting and Control". *Management Accounting Research*, 5, pp. 45-65.
- SERRA, V.; LABATUT, G. i altres (2011) *Consolidación de grupos empresariales*. Madrid: Editorial Pirámide.

Normativa

Norma de Registre i Valoració del PGC (NRV) núm. 19a del PGC.

Norma Internacional d'Informació Financera, núm. 10 Estats Financers Consolidats.

Reial decret de 22 d'agost de 1885, pel qual es publica el Codi de Comerç. Arts. 42 a 49.

Reial decret 1159/2010, de 17 de setembre, pel qual s'aproven les Normes per a la Formulació de Comptes Anuals Consolidats.

ACCID

Associació
Catalana de
Comptabilitat i
Direcció

Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció

Edif. Col·legi d'Economistes de Catalunya

Pl.- Gal·la Plàcida 32, 4ª planta - 08006 Barcelona

Tel. 93 416 16 04 extensió 2019

info@accid.org - www.accid.org- @Associacio ACCID